

nationale ombudsman

Rapport

De daad bij het woord voegen

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over de politie van de eenheid Midden-Nederland te Lelystad: niet gegrond.

Wat is de klacht?

Wat is er gebeurd?

Verzoeker heeft als bijrijder van een personenauto zijn autogordel niet om. De bestuurder van de auto krijgt een stopteken van de twee bij deze klacht betrokken politieambtenaren (X en Y) waarop verzoeker een bekeuring wordt aangezegd voor het niet dragen van de autogordel. Hij heeft op dat moment geen identiteitsbewijs bij zich en loopt na een woordenwisseling met de verbalisanten naar binnen bij het nabijgelegen kantoor van zijn eigen bedrijf. In het pand wordt hij uiteindelijk, na een worsteling met de betrokken politieambtenaren, aangehouden en geboeid overgebracht naar het politiebureau.

Verzoeker klaagt er over dat de politieambtenaren hem met geweld hebben aangehouden en hem hebben geboeid. Ook klaagt hij over de wijze waarop de politiechef zijn klacht heeft behandeld. Hij klaagt er met name over dat de politiechef geen conclusie heeft verbonden aan de lezing van de hoofdofficier van justitie.

De lezingen van verzoeker en de betrokken ambtenaren X en Y over wat er precies is gebeurd verschillen van elkaar.

De klacht van verzoeker

Verzoeker geeft aan dat hij wel wilde meewerken aan het vaststellen van zijn identiteit, maar dat hij zijn identiteitsbewijs in zijn andere jas had laten zitten. Hij heeft tegen de betrokken politieambtenaren gezegd: "als je wil schrijven, schrijf je maar". Vervolgens heeft hij tegen hen gezegd dat hij een kopie van zijn identiteitsbewijs in het bedrijf had en is hij daar naar binnen gelopen. Hij is achter een bureau gaan zitten en was bezig met in de lades te zoeken naar het kopie van zijn identiteitsbewijs.

Verzoeker:

"Na twee minuten kwam politieambtenaar X binnenstormen. X riep daarbij : "Je gaat nu mee, het zal je leren". Ik zei toen "Hoezo?". Hij trok aan mijn linkerarm, probeerde meteen een klem aan te leggen en rukte mij uit de stoel."

Verzoeker geeft aan dat hij niet meewerkte maar ook niet echt tegenwerkte. Er volgde een worsteling tussen X en verzoeker, uiteindelijk is verzoeker geboeid en overgebracht naar het politiebureau. Door de worsteling is het T-shirt van verzoeker gescheurd en heeft hij striemen op zijn buik en rug. Ook heeft hij een opgezwollen pols door de handboeien. Verzoeker geeft aan dat hij het niet juist vindt dat de politie gelijk geweld heeft gebruikt. Hij heeft niet gehoord dat hij was aangehouden. Er is ook niet met hem gepraat.

De verklaringen van de betrokken politieambtenaren

Uit de opgemaakte processen-verbaal, de verklaringen zoals die zijn afgelegd tijdens de klachtprocedure bij de politie en de verklaringen zoals die zijn afgelegd tijdens het onderzoek door de Nationale ombudsman komt het volgende beeld naar voren. X en Y hadden die dag samen surveillancedienst. X zag dat verzoeker geen autogordel droeg en gaf hem een stopteken. X en Y hebben daarna beiden op verschillende momenten aan verzoeker gevraagd om een identiteitsbewijs te tonen of iets anders waar zijn naam op stond. Verzoeker zei dat hij geen identiteitsbewijs bij zich had en dat hij het hoe dan ook toch niet aan hen ging laten zien. Of woorden van gelijke strekking. Y heeft toen gezegd dat als hij bleef weigeren om mee te werken aan het vaststellen van zijn identiteit hij zou worden aangehouden en overgebracht naar het politiebureau.

Politieambtenaar Y:

"Als u mij vraagt om het gedrag van verzoeker te omschrijven dan was dat voornamelijk verbaal heel vervelend. Het was een combinatie van houding en gedrag. Zo van: ik werk toch niet mee; je doet maar; je gaat het toch niet redden. Dat soort uitspraken. De uitspraken die hij deed, klopten in combinatie met de houding die hij uitstraalde. Toen liep hij dus weg in de richting van de zaak. Vlak voordat hij daar naar binnen ging, heb ik tegen hem gezegd dat hij was aangehouden."

X en Y geven aan dat zij eenmaal binnen in het pand een aantal keer tegen verzoeker hebben gezegd dat hij moest meewerken aan zijn aanhouding. Verzoeker herhaalde daarop dat hij dat niet zou gaan doen. Op enig moment hebben zij hem beiden tegelijk beetgepakt en geprobeerd om hem uit de stoel te trekken. Bij Y lukte het niet om de polsklem goed aan te leggen, bij X lukte dat wel. Verzoeker is toen door hen tegen een wand gezet en na enig verzet lukte het om hem de handboeien om te doen.

De Nationale ombudsman heeft gevraagd aan X en Y of het niet mogelijk was om langer met verzoeker te praten over zijn gebrek aan medewerking en de eventuele gevolgen daarvan. Beiden verklaarden dat verzoeker diverse keren is medegedeeld dat hij moest meewerken, zowel aan de eerdere identiteitsvaststelling als aan de latere aanhouding.

Politieambtenaar X:

"Ik weet nog dat ik een paar keer heb gezegd 'Wees nou verstandig en werk mee!' maar het was mij al snel duidelijk dat hij niet van plan was om ook maar enigszins mee te werken aan zijn aanhouding. Op een gegeven moment houdt het dan op, dan moet je ook doorpakken. Ik heb daarom een paar keer gezegd: als je nu niet mee gaat werken moeten we geweld gebruiken."

Omdat verzoeker zich verzette tegen zijn aanhouding hebben X en Y besloten om hem geboeid over te brengen naar het politiebureau.

Visie hoofdofficier van justitie

In het kader van de klachtbehandeling vroeg de politie aan de hoofdofficier van het Openbaar Ministerie van het parket Midden-Nederland om zijn visie te geven op het gebruikte geweld en het gebruik van de handboeien tijdens de aanhouding. De hoofdofficier geeft aan dat hij op basis van de aangeleverde processen-verbaal geen uitspraak kan doen over de rechtmatigheid van het gebruikte geweld en het gebruik van de handboeien. Er is niet duidelijk geworden waar het verzet tegen de aanhouding precies uit heeft bestaan. Tevens komen de verklaringen van de verbalisanten niet met elkaar overeen. Hij adviseerde de klachtencommissie van de politie om nadere vragen te stellen over het gepleegde verzet en het toegepaste geweld.

Visie politiechef

Tijdens het onderzoek naar de klacht van verzoeker hebben beide verbalisanten aanvullende verklaringen afgelegd. Verzoeker was ook op de zitting van de Commissie voor Politieklachten (hierna de Commissie) aanwezig en heeft zijn visie op het gebeuren gegeven. De Commissie overweegt dat de verbalisanten de identiteitsgegevens nodig hadden om de bekeuring uit te kunnen schrijven. Verzoeker gaf aan hier niet aan mee te werken. Achteraf bleek dat hij dat ook niet kon omdat zijn rijbewijs was ingenomen vanwege een eerdere overtreding en hij geen ID-kaart of paspoort bij zich had. De verbalisanten verklaren dat verzoeker geen antwoord gaf op vragen en herhaaldelijk aangaf aan helemaal niets mee te gaan werken. Toen hij vervolgens zonder overleg het bedrijfspand binnenliep besloten zij om verzoeker aan te houden en over te brengen naar het politiebureau om daar een verder onderzoek naar zijn identiteit in te stellen.

Binnen in het pand werkte verzoeker niet mee aan zijn aanhouding. Hij zat in een stoel achter een bureau met zijn armen over elkaar. De Commissie acht het aannemelijk dat hij daarbij ook heeft gezegd dat hij niet zou gaan meewerken. Daarbij hebben de betrokken politieambtenaren meerdere keren gevorderd dat hij moest meewerken en gewaarschuwd dat er anders geweld gebruikt zou worden. Verzoeker heeft zowel binnen als buiten ruimschoots de kans gehad om zich te identificeren of mee te werken aan zijn aanhouding. Daarom achtte de Commissie het te billijken dat de betrokken politieambtenaren op enig moment de daad bij het woord hebben gevoegd en verzoeker fysiek uit zijn stoel hebben getrokken. Zij hebben hem daarbij ieder bij een arm gepakt. Verzoeker probeerde zich toen los te worstelen. Beiden probeerden vervolgens met een klemgreep op de pols (een 'bokkenpootje') verzoeker onder controle te krijgen. Uiteindelijk lukte dat één van hen en is verzoeker geboeid en overgebracht naar het politiebureau.

Verzoeker heeft bevestigd dat er beelden bestaan van de aanhouding in het pand maar wil deze niet ter inzage afgeven. De commissie acht het daarom aannemelijk dat deze beelden niet het relaas van verzoeker zullen bevestigen.

De Commissie is alles overziend van mening dat X en Y hebben gekozen voor een trapsgewijze opbouw van het toegepaste geweld. Eerst het geven van diverse vorderingen en waarschuwingen. Vervolgens is verzoeker vastgepakt. Daarna volgde het 'bokkenpootje' en de handboeien. Nu verzoeker verzet bood bij zijn aanhouding acht de Commissie het aanleggen van de handboeien ook geoorloofd. Gelet hierop adviseerde de Commissie de politiechef om de klachten ongegrond te verklaren. De politiechef volgde het advies van de klachtencommissie en acht beide klachten van verzoeker niet gegrond.

Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op lichamelijke integriteit is een grondrecht dat door de Grondwet en internationale verdragen wordt beschermd. Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is echter bevoegd om op grond van artikel 8, eerste en vijfde lid, van de Politiewet 2012 geweld te gebruiken wanneer dat noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn taak en een minder ingrijpend middel niet voorhanden is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

Aanhouding behoorlijk

De Nationale ombudsman vindt de beslissing om verzoeker op basis van de Wet op de uitgebreide identificatieplicht aan te houden om zijn identiteit op het politiebureau te onderzoeken goed voorstelbaar. Voor de Nationale ombudsman is het aannemelijk dat verzoeker tegendraads reageerde op de mededeling dat hij een bekeuring kreeg. Bovendien toonde hij geen geldig identiteitsbewijs en liep hij zonder iets te zeggen weg uit de bekeuringssituatie. Het is van belang dat de identiteit van iemand kan worden vastgesteld voor het uitschrijven van een bekeuring. Dan is het immers zeker dat de juiste persoon de bekeuring krijgt.

De betrokken verbalisanten geven aan dat zij ook wel eens de hand over het hart willen strijken en iemand in de gelegenheid stellen om zich op een andere manier te identificeren dan door middel van een geldig identiteitsbewijs. Zij hebben verzoeker daarom ook hebben gevraagd of hij iets anders had waar zijn naam op stond, maar hij weigerde iedere medewerking aan het vaststellen van zijn identiteit.

Gebruikte geweld behoorlijk

De Nationale ombudsman is van oordeel dat niet vast is komen te staan dat er meer dan noodzakelijk geweld is gebruikt. Uit de verklaringen is voldoende vast komen te staan dat verzoeker tegenwerkte nadat hem was meegedeeld dat hij was aangehouden. Hij heeft daarbij zowel verbaal als non-verbaal de indruk gewekt dat hij niet vrijwillig mee zou gaan naar het politiebureau. Verzoeker geeft aan dat hij zijn (verbaal) opstandige houding geen rechtvaardiging vindt voor het gebruikte geweld. De Nationale ombudsman vindt het inderdaad belangrijk dat de politie tracht onnodige escalatie te voorkomen of te beperken door te praten met verzoeker. De Nationale ombudsman acht het hier echter aannemelijk dat de betrokken verbalisanten eerst met woorden hebben geprobeerd om verzoeker mee te laten werken. Op enig moment zal dan ook de daad bij het woord gevoegd moeten worden. In deze situatie acht de Nationale ombudsman het gebruik van enig fysiek geweld onoverkomelijk.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

Gebruik van handboeien behoorlijk

Gezien de algehele opstelling van verzoeker waarbij hij meerdere keren heeft aangegeven nergens aan mee te gaan werken, is het naar het oordeel van de Nationale ombudsman een gerechtvaardigde inschatting geweest dat er vluchtgevaar bestond tijdens de overbrenging naar het politiebureau. Nu er vluchtgevaar kon worden aangenomen was het gebruik van de handboeien gerechtvaardigd.

De onderzochte gedraging is ook op dit punt behoorlijk.

Klachtbehandeling behoorlijk

Verzoeker klaagt ook over de wijze waarop de politiechef zijn klacht heeft behandeld. Hij klaagt er met name over dat de politiechef geen conclusie heeft verbonden aan de lezing van de hoofdofficier van justitie. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politie wel voldoende tegemoetgekomen is aan het advies van de hoofdofficier van justitie om nadere vragen te stellen over het gepleegde verzet en het toegepaste geweld. Tijdens de klachtafhandeling zijn er immers vervolgens aanvullende vragen gesteld en hebben de betrokken verbalisanten verklaringen hierover afgelegd. Daarmee heeft de politiechef de juiste conclusie verbonden aan de lezing van de hoofdofficier van justitie.

De onderzochte gedraging is ook op dit laatste punt behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de politie-eenheid Midden-Nederland te Lelystad is:

- Niet gegrond ten aanzien van het gebruikte geweld;
- Niet gegrond ten aanzien van het gebruik van de handboeien;
- Niet gegrond ten aanzien van de wijze van klachtbehandeling.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen